

39. Там само.
40. Вялікі А. На раздарожжы. Беларусы і палякі ў час перасялення (1944–1946) / Анатоль Федаравіч Вялікі. – Мінск : БДПУ, 2005. – 319 с.
41. Там само. – С. 109–110.
42. Там само. – С. 110.
43. NKWD o polskim podziemiu 1944–1948. Konspiracja polska na Nowogródczyźnie i Grodzienszczyźnie / red. nauk. T. Strzembosz. – Warszawa : Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, 1997. – 404 s.
44. Nowogródski Okręg AK w dokumentach / wybrał i opracował K. Krajewski. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej, Oficyna Wydawnicza RYTM, 2009. – 578 s.
45. Europa nie prowincjonalna. Przemiany na ziemiach wschodnich dawnej Rzeczypospolitej (Białoruś, Litwa, Łotwa, Ukraina, wschodnie pogranicze III Rzeczypospolitej Polskiej) w latach 1772–1999 / pod red. K. Jasiewicha. – Warszawa ; Londyn : Instytut Studiów Politycznych PAN, Oficyna Wydawnicza RYTM, Polonia Aid Foundation Trust, 1999. – 1495 s.

В статье предпринята попытка историографического анализа деятельности Армии Крайовой в Западной Беларуси. Основное внимание автор посвятил достижениям современных белорусских и польских ученых и очертил круг недостаточно изученных вопросов.

Ключевые слова: Армия Крайова, Западная Беларусь, польское подполье, постаковские вооруженные формирования, историография.

The author of the article attempts to make a historiographical analysis of Armia Krajowa in Western Belarus. The main attention is devoted to achievements of contemporary Belarusian and Polish scientists and a circle of insufficiently studied issues is outlined.

Keywords: Armia Krajowa, Western Belarus, Polish underground postakivski militias, historiography.

УДК 930.25:94(477.86)

Назарій РОЗЛУЦЬКИЙ

ФОНД СТАНІСЛАВСЬКОГО ОБКОМУ КП(б)У В ДАІФО ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНЦІВ У 1944–1960-х рр. НА ТЕРИТОРІЇ СТАНІСЛАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Стаття висвітлює особливості архіву Станіславського обкому КП(б)У з точки зору його інформативності щодо подій визвольної боротьби українців на території Станіславської області у 1944–1960-х роках ХХ ст. У ній характеризується специфіка розміщення документів про боротьбу радянської влади з націоналістичним підпіллям у фондах архіву. Також аналізуються загальні особливості цих документів.

Ключові слова: Станіславська область, визвольна боротьба, партархів, обком КП(б)У, фонд, опис, документ, справа.

Український визвольний рух 1944–1960 рр. як один із найважливіших етапів української історії ХХ ст. висвітлюється на сторінках багатьох монографій, дисертацій, наукових та науково-популярних статей у газетах і журналах, завзято обговорюється на різноманітних інтернет-форумах. Проте комплексне вивчення всіх його аспектів пов'язане, у першу чергу, з документальним підтвердженням. Звичайно, кожен документ є продуктом своєї епохи й тієї організації, у якій він був складений, тобто він не може бути повністю об'єктивним і безпристрасним, знаходячись на стику об'єктивного й суб'єктивного. Але саме на базі вивчення документів як основного джерела інформації складаються наші знання та уявлення про той чи інший період історії. Власне цим і зумовлена актуальність статті. Необхідність вивчення всіх документів про діяльність націоналістичного підпілля ОУН і збройних загонів УПА, про боротьбу німецького та радянського режимів проти цих структур, зумовила нас до написання цієї

статті. І фонд Станіславського обкому КП(б) з ДАІФО нами взятий для розгляду, тому що: 1) у ньому міститься чимало документів про боротьбу радянських каральних органів проти українського визвольного руху; 2) комплексної праці про нього в контексті українсько-радянського протистояння ще ніхто не писав.

Однак остання теза не означає, що документи Станіславського партархіву є “terra incognita” для історичної науки. Чимало його матеріалів опрацьовано різними дослідниками у монографіях, статтях або збірниках документів. Активно займався вивченням документів Станіславського обкому КП(б)У дослідник І.О.Андрухів, який разом з А.Й.Французом видав монографію “Станіславщина: двадцять буремних літ (1939–1959 рр.)” і ряд інших праць¹. У збірнику документів Володимира Сергійчука “Десять буремних літ: Західноукраїнські землі в 1944–1953 рр.” також можна знайти документи архіву Станіславського обкому². Нещодавно й учені-історики Прикарпатського національного університету видали збірник документів “Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті”, де в трьох книгах 2-го тому було опубліковано десятки документів партархіву³. Тобто робота над вивченням документів Станіславського обкому КП(б)У триває, і ми сподіваємося, що публікація нашої статті зробить свій внесок у цю справу.

Станіславський партархів є окремим фондом у Державному архіві Івано-Франківської області (Держархів Івано-Франківської обл.). Його справи мають свою окрему нумерацію: у назві фонду спочатку ставиться буква “П”, що вказує на те, що це фонд партархіву, а потім іде номер фонду (наприклад: П-1, П-2, П-3 і т. п.). Загалом, фондів партархівів більше тисячі, однак інформація про боротьбу з ОУН й УПА міститься, в основному, у перших сорока фондах, оскільки це фонди безпосередньо обкому, міськомів і райкомів області. Тобто вся інформація про події суспільно-політичного життя області надходила саме сюди й власне тут можна ознайомитися з рішеннями вищого партійного керівництва області та районів, які дуже часто стосувалися саме боротьби з повстанським рухом. Решта фондів – це документи первинних партійних організацій у селах, на фабриках, заводах, в управлінських структурах та інших установах радянської влади. Документи, що торкаються боротьби з повстанським рухом, знаходяться в описах № 1 відповідних фондів, тому надалі ми, щоб уникнути тавтології, будемо відразу після фонду зазначати номер справи, бо описи у фондах однакові.

Характер документів у цих фондах найрізноманітніший. Обласне, міське та районне партійне керівництво отримувало й надсилало звіти, зведення, довідки, політінформації, доповіді та доповідні записки про сутички з повстанцями, про їхні дії й акції, про місця перебування повстанців і структуру їхніх підпільних організацій, про підсумки боротьби з повстанцями за конкретний період часу тощо. Також керівництво проводило партійні збори, засідання бюро обкому й райкомів КП(б)У, обласні партконференції, на яких приймалися різноманітні рішення щодо боротьби з визвольним рухом, які заносились у протоколи. На цих засіданнях, зборах, конференціях велися стенограми, записи виступів окремих промовців, що дозволяє прослідкувати їхні думки стосовно боротьби з повстанцями. Партійним начальникам різного рівня на підпис подавалися також плани боротьби з повстанцями, тому їх теж можна зустріти на сторінках архівних справ. Досить часто трапляються списки повстанців і підпільників або ж списки власних кадрів, які брали участь у боротьбі з підпіллям (особового складу райвідділень НКВС, НКДБ, МВС, МДБ, бійців винищувальних батальйонів чи груп охорони порядку). І, звичайно ж, тут є накази, постанови, інструкції різних партійних керівників щодо боротьби з повстанським рухом. Більшість цих документів, особливо у фондах райкомів, зібрано у т. зв. “особливих папках” – справах, у яких збиралися документи про дії повстанців і підпільників протягом року й боротьбу з ними. Така “особлива папка” протягом року зберігалася в секретаря райкому, після чого передавалася в обласний партійний архів. Однак не в усіх фондах райкомів є “особливі папки”, тому ми припускаємо, що деякі з них були згодом вилучені через невідомі нам причини.

Серед особливостей складання партійних документів впадають в очі такі: 1) несистематизованість документів про боротьбу з повстанським рухом. Тобто немає систематичних звітів чи донесень із районів, хоч обком і вищі інстанції неодноразово давали вказівки щодо порядку й форми звітності. Залишається лише гадати про те, що, можливо, деякі звіти були зго-

дом вилучені з фондів партархіву або взагалі в нього не потрапляли. Крім того, кількість і тип інформації в кожному районі різний. В одних фондах райкомів інформації про дії повстанців досить багато, в інших її мало або ж вона відсутня взагалі. Зазвичай якраз у тих фондах, де немає “особливих папок”, інформації про визвольний рух дуже мало; 2) непорядкованість документів, які складались у перші роки радянської влади (1944–1945). Чи то за браком часу, чи то за відсутністю зразків, шаблонів, проте документи цих років не відображають картини протистояння визвольного руху й радянського режиму на Прикарпатті, вони подають лише фрагментарні дані із цього протистояння. Більш-менш повну картину боротьби з націоналістичним рухом відображають документи 1946–1949 рр., а після цього знову йдуть фрагментарні дані, хоча практично в усіх районах області боротьба тривала до 1951–1952 рр., а в окремих – і до кінця 50-х рр. Крім того, на початку становлення радянської влади дуже багато документів було написано вручну через відсутність друкарських машинок. З плином часу ця тенденція змінювалася: так, якщо в 1944 р. від руки було написано більш ніж половину документів, то до початку 50-х рр. майже всі документи є надрукованими. Також трапляється дуже багато документів 1944 і 1945 рр., які складені на зворотах різноманітних німецьких та польських бланків або на шматках паперу; 3) тенденційність і заангажованість радянських документів щодо українського визвольного руху, що проявляється в таких виразах, як “українсько-німецькі націоналісти”, “бандити”, “куркульські недобитки”, “мерзотники”, “фашистські прихвосні”, “знахабнілі банди” та ін.; 4) російськомовність документів. Незважаючи на те, що обласне, міське та районне партійне керівництво працювало серед населення майже повністю україномовного, а також на обов’язковість вживання української мови на території УРСР, між собою воно користувалося, за поодинокими винятками, російською мовою, якою складено більше 90% документів про боротьбу з визвольним рухом на території Станіславщини; 5) великий відсоток неграмотності в складанні документів. Дуже часто в офіційних паперах, підписаних секретарями райкомів, а то й обкому, трапляються елементарні граматичні та лінгвістичні помилки. Дві останні речі, хоча й не мають прямого стосунку до вивчення історії протистояння радянського режиму й визвольного руху, проте є досить промовистими для характеристики радянського керівництва в нашій області загалом та окремих його представників зокрема.

Найбільше документів про боротьбу з визвольним рухом зібрано у фонді П-1 партархіву. Це фонд Станіславського обкому КП(б)У. Його документи визначають позицію обласного партійного керівництва щодо боротьби з визвольним рухом. У численних стенограмах засідань, зборів, конференцій партійного керівництва (справи № 162, 259, 393, 395, 711, 893 та ін.) відображаються пошуки шляхів для ефективної боротьби з підпіллям. На цих заходах виступали з конкретними вказівками секретарі обкому, начальники обласних управлінь НКВС та НКДБ (з квітня 1946 р. останні структури перейменувалися на МВС та МДБ відповідно), військові комісари, командир 38-ї армії, яка дислокувалася на території області, також надавали слово керівникам районних структур. В одній із таких нарад, що відбулася 24 грудня 1945 р., узяв участь заступник наркома Внутрішніх Справ УРСР Т.Строкач, який порадив керівництву області ширше застосовувати метод приманок для боротьби з повстанцями⁴. Перед виборами до Верховної Ради СРСР 10 лютого 1946 р. відбулась обласна нарада секретарів райкомів, голів райвиконкомів, начальників райвідділів НКВС і НКДБ та командирів військових з’єднань, на якій основна увага приділялася питанням нейтралізації націоналістичного підпілля напередодні й під час проведення виборів. Матеріали її можна знайти в справі № 393. Схожа нарада, але вже з питання підбиття підсумків виборів, відбулася 16 лютого 1946 р., її матеріали містяться в справі № 395. На II обласній партконференції, що відбулася 28 лютого – 1 березня 1948 р., перший секретар ОК КП(б)У М.В.Слонь оприлюднив цифри, які характеризували гостроту протистояння. Він сказав, що в 1944 р. на території області було виявлено 247 організацій ОУН і 70 “банд” УПА чисельністю майже 25 тис. “бандитів”. До кінця року вони вчинили 743 “бандпрояви”, у яких загинуло 2 758 чол.⁵ За період з 1944 до кінця 1947 рр. радянськими спецслужбами провели 32 387 операцій, у яких ліквідували 417 загонів УПА і 491 організацію ОУН, убили 20 524 особи, арештували 12 560 чол., вивезли 5 072 сім’ї повстанців. За цей час повстанці вчинили 2 002 “бандпрояви”, знищивши 3 114 чол. партійно-радянського активу⁶. В

останню цифру не увійшли солдати армії та Внутрішніх Військ НКВС, а також люди, які не були радянськими активістами.

Окрім того, у фонді П-1 зібрано чимало звітної документації з райкомів, у якій боротьба з визвольним рухом займає помітне місце. Це в таких справах, як № 216 (довідка військового відділу про хід мобілізації в області в 1944 р.); № 260 (доповідні записки про боротьбу комсомольців із повстанцями в 1945 р.); № 291, 292 (політінформації в обком про щомісячну роботу в різних районах області в 1945 р.); № 294 (звіти про роботу райкомів за 1945 р., де вказано також і про боротьбу з повстанцями); № 300 (кадрові звіти райкомів, у яких ідеться й про кадрові втрати, завдані повстанцями в 1945 р.); № 415, 416, 417 (ті ж самі кадрові звіти, але вже з 1946 р., сюди додається ще певна фрагментарна інформація про вбитих повстанців на території району); № 420, 421 (інформації про підготовку й проведення виборів до ВР СРСР, де згадується й про боротьбу з підпільниками); № 450 (звіти про політмасову роботу в районах, де трапляються фрагментарні дані про сутички з повстанцями); № 583 (звіти райкомів про підготовку й проведення виборів до Верховної Ради УРСР 9 лютого 1947 р.), № 584, 585 (доповіді й звіти райкомів з кадрових питань у 1947 р.). Фрагментарні відомості про повстансько-радянське протистояння в 1948 р. містяться у справах № 823, 824, 827, 853.

Звітна документація секретарів обкому також наповнена даними про боротьбу з визвольним рухом. Обов'язком першого секретаря обкому було складення щорічного звіту про роботу його структури та всі події в області. Однак у фонді є тільки два річні звіти секретаря обкому – за 1946 і 1948 рр. (справи № 414 і 823 відповідно). У звіті за 1946 р. М.В.Слонь указує, що протягом року в області повністю розгромлено 96 “бандгруп” і 184 оунівські організації, при цьому вбито й знешкоджено 10 038 “бандитів”⁷. Наприкінці року в області існувало 278 винищувальних батальйонів і 5 590 бійців у них⁸, а агентурна мережа налічувала 3 581 агента⁹. У звіті за 1948 р. М.В.Слонь пише про ліквідацію 86 загонів УПА й організацій ОУН протягом року та знешкодження 2 374 “бандитів і посібників”. З них 902 – вбито, 1 450 – арештовано, 22 – легалізовано¹⁰. Там ідеться й про розпуск винищувальних батальйонів при окремих організаціях (райвідділах МДБ) і створення груп суспільної охорони порядку при колгоспах, заводах та інших стратегічних об'єктах. До кінця року було створено 353 таких групи, у яких перебувало 4 786 осіб¹¹. Окрім того, звітна документація обкому, де згадується про боротьбу з націоналістами, міститься в справах № 404 і 574 (про 1946 і 1947 рр. відповідно).

У справах № 301 і 302 є списки обласного й районного начальства таких структур, як НКВС, НКДБ, військовий комісаріат, тобто тих, які безпосередньо брали участь у боротьбі з повстанським рухом. У цих справах є дані за 1945–1946 рр.

Дуже цікавою є справа № 589. У ній зібрано відомості про втрати обласного радянсько-партійного активу від рук українських націоналістів протягом 1944–1947 рр. Ці повідомлення структуровано за роками й районами області, що дозволяє зробити певні зіставлення та порівняння. А втрати кандидатів або членів ВКП(б) перелічені поіменно в кожному районі. Загалом, не враховуючи солдат армії і внутрішніх військ, а також простих людей, ці втрати складають 3 114 осіб, з них 313 пораненими, решту вбитими. Щодо років утрати виглядають так (включно з пораненими): 1944 р. – 708; 1945 р. – 1 088; 1946 р. – 795; 1947 р. – 523 особи¹².

Відомості про боротьбу з повстанцями або про налагодження співпраці між різними радянськими установами з питань тієї ж боротьби містяться також в офіційному листуванні. Такі листи можна знайти в справах № 781 та 791.

У фондах Станіславського (П-2) і Коломийського (П-18) міськкомів даних про боротьбу з визвольним рухом небагато. Щодо фонду П-2, то вони є в справах № 20 (стенограма II міської партконференції МК КП(б)У 08.02.1945) і № 70 (інформації в міськком про дії націоналістів і боротьбу з ними). Зокрема, у виступі заступника начальника ОУ НКДБ Павленка на конференції зазначено, що місто Станіслав оунівці розбили на 5 округів, за кожен з яких відповідав досвідчений підпільник, і що міська організація ОУН складається, в основному, з людей, які проживають легально й працюють у радянських установах¹³. Стосовно фонду П-18, то в ньому можна знайти фрагментарні дані в справі № 34 (довідки завідувачому відділом пропаганди й агітації міськкому в 1945 р.).

Фонди з П-3 по П-17 і з П-19 по П-39 охоплюють документи райкомів області в алфавітному порядку: починаючи з Богородчанського й закінчуючи Яремчанським. Характер документів у них схожий до вищеперелічених: стенограми зборів райкому й засідань Бюро райкому, звіти, довідки, доповідні записки, інформації, повідомлення начальників райвідділів НКВС і НКДБ першому секретареві райкому (документи “особливих папок”), аналогічні звіти, довідки інформації секретаря райкому перед обкомом (теж, переважно, в “особливих папках”), плани операцій проти підпільників і повстанців, списки учасників визвольного руху, списки власних кадрів НКВС, НКДБ, стрибків тощо. Кількість та інформативність документів про боротьбу з повстанським рухом у різних районах неоднакова. Найбільше справ і документів є в Богородчанському (фонд П-3), Галицькому (фонд П-10), Городенківському (фонд П-12), Косівському (фонд П-21), Кутському (фонд П-22), Лисецькому (фонд П-24), Надвірнянському (фонд П-25), Обертинському (фонд П-26), Отинійському (фонд П-27), Рожнятівському (фонд П-31), Солотвинському (фонд П-33), Тисменицькому (фонд П-36), Яблунівському (фонд П-38) райкомах. Майже немає інформації або ж вона повністю відсутня в таких райкомах, як Бурштинський (фонд П-7), Долинський (фонд П-13), Жовтневий (фонд П-15), Печеніжинський (фонд П-29), Станіславський (фонд П-34), Яремчанський (фонд П-39). Можливо, відповідні документи із цих фондів були вилучені, можливо, вони ніколи й не існували.

Таким чином, Станіславський партархів є для нас цінним джерелом інформації про визвольний рух на Прикарпатті в 1944–1950-х рр. У майже 300 справах містяться тисячі документів про взаємну боротьбу підпільних українських структур і радянського окупаційного режиму. Хоча в більшості з них дані про цю боротьбу є фрагментарними, проте окремі документи й навіть цілі справи присвячено цьому протистоянню як найнагальнішій проблемі партійного керівництва області (і, взагалі, областей Західної України). Практично жодні збори, засідання, конференції обкому, міськкомів і райкомів у Станіславській області не обходилися, щоб не зачіпати питання боротьби з визвольним рухом, багато таких зборів і засідань були спеціально присвячені цьому. По партійній лінії від нижчих до вищих ланок керівництва відбувалася звітність про “успіхи і недоліки” цієї боротьби. Між різними ланками партійного й управлінського апарату велось листування, у якому згадувалось і про учасників визвольного руху. Часто публікувалися списки цих людей. Вівся облік і власних кадрів – радянських службовців, основним завданням яких була, власне, боротьба проти цього руху. Тобто документи партархіву містять у собі великий масив інформації про радянсько-українське протистояння в нашій області й тому є цінними для дослідників, які вивчають зазначену тему. Звичайно, до них варто ставитися критично, оскільки кожен документ є відбитком своєї епохи, а також витвором людини чи організації, яка його складала, і через те вже наперед не позбавлений суб’єктивності. Та й для радянської системи загалом були характерні риси тенденційності, окузамилювання та перекручення, що ми бачимо навіть в ідеологічно-претензійному тоні цих документів, тому кожні конкретні дані, узяті з них, потрібно зіставляти й перевіряти з іншими джерелами. Проте повністю ігнорувати їх неможливо, бо вони доповнюють наші знання й уявлення про цю сторінку української історії. Наше дослідження не є вичерпне й завершене, його можна назвати лише вступом до детального та скрупульозного вивчення архіву Станіславського обкому як джерела інформації про визвольний рух на Прикарпатті. Однак сподіваємося, що спроба представити партархів як цікавий об’єкт для історичних досліджень спонукає науковців-істориків працювати самостійно з його документами й робити власні висновки.

1. Андрухів І. О. Станіславщина: двадцять буремних літ 1939 – 1959) : суспільно-політичний та історико-правовий аналіз / І. О. Андрухів, А. Й. Француз. – Рівне ; Івано-Франківськ, 2001. – 335 с.
2. Сергійчук В. І. Десять буремних літ: Західноукраїнські землі в 1944–1953 рр. : нові док. і матеріали / В. І. Сергійчук. – К. : Дніпро, 1998. – 941 с.
3. Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті: документи і матеріали : у 3 т. / за ред. Кугутяка М. В. – Івано-Франківськ : КПФ “ЛПК”.
4. Державний архів Івано-Франківської області (Держархів Івано-Франківської обл.), ф. П-1, оп. 1, спр. 259, арк. 56.
5. Там само, спр. 711, арк. 48.
6. Там само, арк. 6.

7. Там само, ф. П-1, оп. 1, спр. 414, арк. 81.
8. Там само.
9. Там само, арк. 89.
10. Там само, ф. П-1, оп. 1, спр. 823, арк. 76.
11. Там само, арк. 78.
12. Там само, спр. 589, арк. 3.
13. Там само, ф. П-2, оп. 1, спр. 20, арк. 99–100.

Статья освещает особенности архива Станиславского обкома КП(б)У с точки зрения его информативности в вопросах событий освободительной борьбы украинцев на территории Станиславской области в 1944–1960 гг. Она характеризует специфику размещения документов о борьбе советской власти с националистическим подпольем в фондах архива. Также анализируются общие особенности этих документов.

Ключевые слова: Станиславская область, освободительная борьба, партархив, обком КП(б)У, фонд, опись, документ, дело.

The article characterize features of archive of Stanislaw obkom KP(b)U from the point of view of its informing in relation to the events of liberation fight of Ukrainians on the territory of Stanislaw region in 1944–1960 years. It characterize specificity of ordering of the documents about fight of soviet power against nationalist underground in the archive funds. The character of these documents and its general features are analyzed.

Keywords: Stanislaw region, liberation fight, Partarchive, obkom KP(b)U, fund, anagraph, document, file.

УДК 94: 061. 233 (447.85/.87)

Петро СІРЕДЖУК

ПОВСТАНСЬКІ АКЦІЇ, ДІЯЛЬНІСТЬ МІЛІЦІЇ, ЧЕКІСТІВ З ЛІКВІДАЦІЇ РУХУ ОПОРУ НА ТЕРИТОРІЇ ГАЛИЦЬКОЇ ГУЦУЛЬЩИНИ У ЗВЕДЕННЯХ РАЙОННИХ ТА ОБЛАСНОГО ВОЄННИХ КОМІСАРІАТІВ (ДРУГА ПОЛОВИНА 1940-х – 1950-ті РОКИ)

Уперше в українській історіографії в науковий обіг вводяться розсекречені матеріали Жаб'євського (Ф. Р. 752), Надвірнянського (Ф. 768), Яблунівського (Ф. Р. 770), районних і Станіславського (Ф. 753) обласного військових комісаріатів, які розповідають про успішні акції українських повстанців проти радянського тоталітарного режиму сталінської доби. Ці документи також свідчать і про заходи у відповідь супроти повстанців радянських правоохоронних органів: міліції, держбезпеки, внутрішніх військ і поступову ліквідацію ними руху Опору на теренах Галицької Гуцульщини.

Ключові слова: повстанці, чекісти, дільничний інспектор, стрибки – бійці винищувальних загонів, районний воєнкомат, обласний воєнкомат.

Зведення райвійськкоматів Прикарпаття як історичне джерело дослідження повстанського руху на територіях Галицької Гуцульщини, а також Прикарпаття в цілому досі ще ніким у науковий обіг не залучалися. Пояснення банально просте: зовсім недавно їх розсекретили, а тому вони не були доступними для широкого загалу науковців і краєзнавців.

Мета розвідки – проінформувати вчених, краєзнавців, громадськість про наявність важливих відомостей до історії повстанського руху в населених пунктах регіону, а також про боротьбу з ним з боку міліції та чекістів, внутрішніх військ, прикордонників. Звісно, ці документи, які відклались у фондах № 753 (Станіславський обласний військовий комісаріат), № 770 (Яблунівський районний військовий комісаріат) та інших, є тенденційними, адже складені з